

A VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍNEK ÉS A TURIZMUS KAPCSOLATA AGGTELEK PÉLDÁJÁN. MÚLT-JELEN-JÖVŐ AGGTELEK ÉS BARLANGJAI ÉLETÉBEN

Szerző: Boros Anikó, gazdálkodási szak, turizmus szakirány

Konzulens: dr. Tóthné Igó Zsuzsanna, főiskolai adjunktus

(Közgazdaságtudományi Szekcióban II. helyezés és különdíj)

REZÜMÉ

Aggtelek. E, kissé nehézkesen kimondható településről, általában minden magyar embernek van valami elképzelése. Ha még nem is járt ott, akkor is hallott már a páratlan szépségű cseppkőbarlangokról, melyet Aggtelek névével együtt emlegetnek.

Sokaknak eszébe jut az *Aggteleki Nemzeti Park*, melyet 1985 január 1-jén alapítottak meg. A címerében szereplő foltos szalamandra a védett terület jelképévé vált. Továbbá 1995-ben az Aggteleki- és a Szlovák-karszt barlangjai együttesen kerültek fel az UNESCO világörökségi listájára is.

Dolgozatomban, azt szeretném bemutatni, hogy mi történt 1995 előtt, és annak milyen hatása van a jelenre, melyek a jövő törekvések 2006-ban.

Témaként azért választottam Aggteleket, mert egy olyan kivételes földalatti csoda található ott, amelyet világörökséggé nyilvánítottak, de kissé elmaradott környezetben van. Azt szeretném vázolni, hogy milyen események és hogyan hatottak a fejlődésre, illetve a turistaforgalom alakulására. Céлом szemléltetni továbbá a jelen helyzetet a további fejlesztési lehetőségeket, amelyek segítik a feltételek javítását ahhoz, hogy a vendégeket színvonalasabban kiszolgálják, és így ők hosszabb időt tartózkodjanak ott.

A világörökségi cím elnyerésének a hatása kettős. Pozitívumként értékelhető, hogy a barlangokat egyre szélesebb látogatói kör keresi fel, de a világörökségi cím nagy felelősséget ró a működtetőkre. A fejlesztéseket úgy kell körültekintő módon megvalósítani, hogy a beruházások ne veszélyeztessék a világörökségi címet.

Az eredeti dolgozatom terjedelme 67 oldal, jelen változat a legfontosabb információkat tartalmazó verzió.

ELŐSZÓ

Aggtelek. E kissé nehézkesen kimondható településről általában minden magyar embernek van valami elképzelése. Ha még nem is járt ott, akkor is hallott már a páratlan szépségű cseppkőbarlangokról, melyet Aggtelek névvel együtt emlegetnek (aggteleki cseppkőbarlang). Másodikként sokaknak eszébe jut az *Aggteleki Nemzeti Park (ANP)*, melyet 1985. január 1-jén alapítottak meg, és a címerében szereplő foltos szalamandra az intézmény jelképévé vált. Harmadikként pedig a világörökségi helyszínnek kellene eszünkbe jutni, mivel az Aggteleki- és Szlovák-karszt barlangjai 1995 óta az *UNESCO világörökség listáján szereplő védett barlangok*.

Véleményem szerint ennek kellene az első helyen szerepelnie, mert egy ilyen kivételes szépségű természeti adottsággal kevés ország rendelkezik a világon. S hogy mi történt 1995 előtt és milyen hatása van a jelenre, esetlegesen melyek a jövő törekvések 2006-ban, ezt szeretném bemutatni a kedves olvasónak.

A dolgozat témájaként azért választottam Aggteleket, mert e kivételes földalatti csoda, amelyet világörökséggé nyilvánítottak, kissé elmaradott környezetben van. Volt szerencsém már többször ellátogatni és megcsodálni az ámulatba ejtő cseppköveket. Korábbi látogatásom során észleltem a hiányosságokat, azonban kellemes érzés töltött el, mikor az elmúlt évben láttam a fejlődést. Gondolkodtam, hogy a változások minek a hatására történtek, és arra következtettem, hogy azok nem csupán a modernizáció eredményei.

Dolgozatomban azt szeretném bemutatni, hogy a település és a barlang életében bekövetkezett események hogyan hatottak a fejlődésre, illetve a turistaforgalom alakulására. Szeretném bemutatni a jelen helyzetet és azokat a lehetőségeket, amelyek 2006-ban további fejlesztést tesznek szükségessé, a vendégek színvonalas kiszolgálására és hosszabb ott-tartózkodására.

Általános iskolai tanulmányaim során többször részt vettem környezetvédelmi versenyen (Herman Ottó Tanulmányi Verseny), és a környezet megóvása iránti érdeklődés azóta is megmaradt bennem.

A dolgozat megírásában segítséget nyújtottak az empirikus kutatásaim, a szakirodalom feldolgozása, szakmai cikkek, az elsajátított tananyag, Aggtelek és környékéről szóló leírások, útikönyvek, internetes források, és azok a stratégiai tervek, pályázatok, statisztikák, amit segítségül kaptam az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóságától.

Az összegyűjtött forrásokból próbáltam a lehető legmegfelelőbb munkát összeállítani, ami nagy odafigyelést igényelt. Tapasztaltam, hogy a döntő események hatásairól még nem készült átfogó és nagy terjedelmű tanulmány, ami kis nehézséget jelentett. Az események, ugyan pontosan dokumentáltak, de azok hatásairól csak, egyes forrásokban találtam következtetést. Szakdolgozatomban pedig igyekeztem mindezeket összefoglalni, egészzé és komplexszé összegyűrni.

1. AGGTELEK ELHELYEZKEDÉSE AZ ORSZÁGBAN, A TURIZMUSHOZ VALÓ KAPCSOLÓDÁSA

Megközelítés

Aggtelek Magyarország északi részén található Borsod–Abaúj–Zemplén megyében, a szlovák határ szomszédságában. Budapestről a 3-as úton kétféleképpen közelíthetjük meg: Miskolcnál a 26-os, majd Sajószentpéternél a 27-es útra kell letérni, erről ágazik el az út Aggtelek – Jósvalfő irányába. Vagy mehetünk a Hatvan (21-es út) – Nagybátony (23-as, 25-ös út) – Ózd – Serényfalva – Aggtelek útvonalon. Az országon belül periferikus fekvésű, ami jelenthet negatív és pozitív hatásokat is egyaránt, amelyekről a későbbiekben szólok. Területileg az észak-magyarországi régióba sorolandó, ezen belül pedig a kazincbarcikai kistérségben található. (Rakaczky – Repei, 1997)

Kapcsolat a turizmussal; fogalmak tisztázása

Az Aggteleki Nemzeti Park hazánk egyik leglátogatottabb nemzeti parkja, turisztikai szempontból nagy hagyományokkal rendelkező terület, kb. 200 éve folyik a térségben ilyen jellegű tevékenység. A nagyvilág Robert Townson angol természetbúvár utazó könyvéből értesülhetett először e kivételes természeti képződményről, amely 1797-ben jelent meg. (ANP, 2005)

Mára már mindenki számára általánossá, ismertté vált a turizmus, turista fogalma, de vajon mindenki jól ismeri? Valószínűen még kétszáz éve az aggteleki „vendégfogadók” nem foglalkoztak ténylegesen azzal, hogy ők turistákat, kirándulókat vagy látogatókat fogadtak. Azonban a mai, modern világban, mikor az idegenforgalom egy piaci üzletág, melyből profit termelhető, a turizmussal foglalkozóknak igen is jól kell tudni ezeket a fogalmakat elhatárolni és értő módon alkalmazni, hogy minél versenyképesebbek legyenek. Fontosnak tartom megismertetni az alábbiakat:

Mi is az a turizmus? A legszélesebb körben elfogadott fogalmi célzatú definíciót a World Tourism Organisation, a turizmus kormány szintű nemzetközi szervezete fogalmazta meg 1989-ben, a hágai nyilatkozatban. E szerint „a turizmus magában foglalja a személyek lakó- és munkahelyén kívüli minden szabad helyváltoztatását, valamint az azokból eredő szükségletek kielégítésére létrehozott szolgáltatásokat” (WTO, 1989).

A turizmus továbbá összetett társadalmi jelenség, mely magában foglalja a keresletet jelentő turistát, valamint a kínálatot megtestesítő turisztikai szektort. A turizmus és környezete között kölcsönös függések rendszere alakul ki, a környezet egyes tényezői befolyásolják a turizmus fejlődését, a turizmus pedig visszahat környezetére, bár a hatóerők nem feltétlenül azonos nagyságúak. (Puczkó – Rátz, 2000)

Ki számít látogatónak, turistának és kirándulónak? Látogatónak számít minden olyan személy, aki az állandó lakóhelyén kívül más országba utazik bármely céllal, kivéve azt, hogy a meglátogatott országban kereső tevékenységet folytasson. A látogató magába foglalja a turista fogalmát, aki legalább 24 órát tölt el a meglátogatott helyen és az utazásának a célja szabadidő-eltöltés, üzlet, család vagy barátok meglátogatása, szakmai kiküldetés vagy konferencia. A kiránduló is látogatónak számít, azonban ő 24 óránál kevesebb időt tölt el a választott helyen vagy országban. (Puczkó – Rátz, 2000)

Motiváció (mi ösztönöz a cselekvésre, mint pl. utazás). Ez egy összetett fogalom, mely az emberi szükségleteken alapszik. Milyen szükségletei lehetnek egy embernek? – fölmerülhet a kérdés. Legjobban ezt Maslow szükségletpiramisa mutatja be. Ő öt szintet különít el. A piramis alján helyezkednek el a fiziológiai (élettani) szükségletek, e fölött a biztonság, eggyel magasabb szinten a valahová tartozás és szeretet, ezt követi a megbecsülés szintje és végül a piramis csúcsán az önmegvalósítás helyezkedik el. Tehát a meghatározott szükségletek mindegyike motiválhat turisztikai célú utazásra: fiziológiai szükségletek állnak például a pihenési, kikapcsolódási célú utazások háttérében, a biztonság utáni vágy a gyógyturizmus legfőbb motivációja (az egészség biztonsága), a valahová tartozás szüksége ösztönözheti a rokonok és barátok meglátogatását, a társadalmi megbecsülés iránti vágy szakmai utazásokra motiválhat, az önmegvalósítás szüksége pedig például ösztönözheti az egyént fizikai képességeit próbára tevő kalandtúrákon való részvételre. (Puczkó – Rátz, 2000)

Az Aggteleki Nemzeti Parkban a fentiekben felsorolt motivációk nagy részét ki lehet elégíteni. Gondolok itt a pihenésre és kikapcsolódásra, a Park területén található barlangok megtekintésére, amely maradandó élményt okoz, a föld alatti világ kiszakít a mindennapi gondok világából, a mókuserékből.

A gyógyulni vágyóknak is van lehetőségük, hiszen a Baradla-barlang por- és csíramentes levegője jó hatással van a légúti megbetegedésben szenvedőkre.

A rokonok látogatása is megvalósul a térségben (nosztalgia turizmus), hiszen a településekről elvándorolt fiatalabb korosztály, olykor-olykor ha nem is tömegesen, de ellátogat a szülőkhöz, nagyszülőkhöz, barátokhoz, ismerősökhöz. Ebben az esetben a barlanglátogatás, séták közös élményt jelenthetnek, amelyek mélyítik a kapcsolatokat.

A szakmai utazások, konferenciák helyszíne is lehet a térség, bár ez a terület még kiaknázatlan, de ennek fejlesztésére is születtek pályázatok.

Az önmegvalósítás szüksége is kapcsolatban állhat Aggtelekkel, például egy több órán át tartó speciális túra a Baradlában.

Aggtelek tökéletes hely a szabadidő bármely formában történő eltöltésére.

Aggteleken és környékén a turizmus számos fajtája megtalálható, melyek közül a legkiemelkedőbbek a következők: vakációs-, kulturális-, vallási-, gyógy-, egészség-, fesztivál, sport- és öko turizmus. Kiaknázatlan terület még a konferencia és wellness turizmus.

Kitekintés a Világörökségre

Az Aggteleki- és Szlovák-karszt barlangjai kiemelkedő földtani és felszínalaktani értékeik alapján a Világörökség Bizottság – 1995. december 6-án Berlinben tartott ülésén hozott – döntése értelmében felkerültek a Világ Kulturális és Természeti Örökségének listájára. A Világörökség diploma átadását tornanádaskai mészkőből készített emléktábla örökíti meg, melyet a Baradla-barlang aggteleki főbejárata előtti halmocsán helyeztek el.

Az Aggteleki Nemzeti Park földalatti világa – mint természeti képződmény – harmadik a sorban. Eddig ugyanis természeti értéként két barlang, a világ leghosszabb (560 km) barlangja, a Mammut-barlang (USA, Kentucky), valamint a világ legnagyobb vízhozamú földalatti folyóját vezető Skocjani-barlang (Szlovénia) nyerte el a Világ Öröksége címet. Ugyanígy harmadik a sorban a magyarországi listán is. (Rakaczky – Repei, 1997)

2. A VILÁGÖRÖKSÉGRŐL

Általános bevezető, meghatározások

Hosszú történelme során a Földön számos olyan természeti formáció és emberi alkotás jött létre, melyek a geológiai folyamatok, az evolúció és az emberi kultúra fejlődésének egyedülálló állomásai. Az idő vasfoga, az időjárás viszontagságai és az ember – gyakran felelőtlen – tevékenysége azonban azzal a veszéllyel fenyeget, hogy ezek az értékek megsérülhetnek, vagy akár nyom nélkül eltűnhetnek bolygónk felszínéről. Ezért jött létre 1972-ben az UNESCO égisze alatt a Világ Kulturális és Természeti Örökségének Megóvását Célzó Egyezmény (Convention Concerning the Protection of the World's Cultural and Natural Heritage), melynek aláírói elsődleges célként – a Világörökség definiálásán túl – az emberiség természeti és kulturális örökségének védelmét határozták meg. (Nagy - Buris - Domina, 1997)

„A világörökség a mi örökségünk a múltból, amellyel ma együtt élünk, és amelyet a jövő generációjára hagyunk.” /whc.unesco.org/

A világörökség egy olyan „intézmény”, mely a múlt hagyatékát – a jelen generáció segítségével – a jövő számára is elérhetővé teszi. Ez a folyamat az, mely nemcsak konzerválja a kulturális értékeket, hanem elősegíti a jövő turistái számára is ezen értékek megtekintését. (Munkácsi Mihály, Szakdolgozat 2006)

A felvétel kritériumai

Ahhoz, hogy egy adott kulturális vagy természeti érték a Világörökség része legyen, meg kell felelnie a kiválasztási feltételeknek. E kritériumokat a szervezet működési szabályzata rögzíti, a Bizottság időről időre felülvizsgálja, s szükség esetén módosítja. Különböző állapították meg a kulturális és a természeti értékek elbírálásának feltételeit. (Nagy - Buris - Domina, 1997)

Természeti kritériumok

Az Egyezmény 2. cikkelye a természeti értékek felvételi kritériumait az alábbiak szerint rögzíti:

„olyan fizikai és biológiai formációkat vagy formáció-csoportokat magában foglaló természeti képződmények, melyek esztétikai, illetve tudományos szempontból kimagasló és egyetemes értékkel bírnak;

olyan geológiai és fiziógráfiai formációk és pontosan körülhatárolható területek, melyek veszélyeztetett, és a tudomány vagy a biológiai örökség megőrzése szempontjából kimagasló és egyetemes értékű állat-, illetve növényfajok életterét képezik;

olyan természeti helyek vagy pontosan körülhatárolható természeti területek, melyek a tudomány vagy a természeti örökség megőrzése szempontjából, illetve különleges természeti szépségük folytán kimagasló és egyetemes értéket képviselnek.” (Nagy - Buris - Domina, 1997)

Ezen feltételeknek az Aggteleki-cseppkőbarlang teljes mértékben megfelelt.

A Nemzeti Örökségtől a Világörökségig

1926-ban a Baradla-barlangot a kultuszminiszter Nemzeti Örökséggé nyilvánította. 1940-ben a barlangot védetté nyilvánítják. 1978-ban a Bükk Nemzeti Park szervezetén belül megalakul az Aggteleki Tájvédelmi Körzet. 1979-ben az UNESCO a Tájvédelmi Körzetet bioszféra rezervátummá nyilvánítja. Az OKTH elnöke 7/1984 (XII.25.) rendeletével létrehozta az Aggteleki Nemzeti Parkot. Később a természetvédelmi jogszabályok változásával az Aggteleki Nemzeti Park I. fokú természetvédelmi hatósági jogkört kapott, amit a Sajó- és a Hernád-folyók, valamint az országhatár által határolt illetékességi területén lát el.

Ekkor az ANP mint elsőfokú természetvédelmi hatóság, illetve szakhatóság a vonatkozó törvények és más jogszabályok előírásait betartva és betartatva szabályozza, korlátozza, engedi vagy tiltja mindazon tevékenységeket, amelyek a természet állapotára, a védett táj képeire hatással lehetnek. A hatósági előírások betartását és a természetben beálló spontán változásokat az igazgatóság természetvédelmi őrői ellenőrzik, figyelik, és ők tesznek javaslatot a szükséges intézkedésekre. (Rakaczky – Repei, 1997)

A fentiekben leírt hatósági szerepet 2005-től a Nemzeti Park már nem gyakorolja. Már nem hatóság. Az ANP feladata mára a területéhez tartozó természeti értékek vagyonkezelése. Minden az állam tulajdona. (ANP, 2005)

A fenti események megalakulása kellett ahhoz, hogy a barlangokat Világörökséggé nyilvánítsák. Az első jelentős időpont 1989, mert ekkor volt a Világkongresszus. E rendezvény résztvevői – barlangtani szakemberek – gondoltak először a világörökségi cím megszerzésére. Az akkori vezetés erre nem volt fogékony, és egészen 1995-ig kellett várni a változásig. A cím megszerzése pályázati úton történt, a Természetvédelmi Hivatal készítette elő, melyhez külföldiek támogatására is szükség volt. A világörökségi cím megszerzése bonyolult folyamat, lehet 1-2 hónap, vagy akár 4-5 év is.

A folyamat kezdetét rengeteg komplett tanulmány, kezelési terv és egyéb szabályok megalkotásai előzték meg. A dolgozat elején már említettem, hogy a címnek lehetnek negatív és pozitív hatásai is. A negatív hatás jelen esetben az, hogy nagy kötelezettségvállalással jár a cím megtartása. Ezek a fenntartásra, állagmegóvásra, rekonstrukciókra, fejlesztésekre vonatkoznak. Folyamatos ellenőrzések vannak a Bizottság részéről, és amennyiben nem az előírtaknak megfelelő állapotot találnak, a címet vissza is vonhatják. Problémát okoznak az egyre növekvő kiadások is. (ANP, 2006)

A cím hatása a jelenre

Mielőtt elkezdtem az információkat összegyűjteni, azt gondoltam a világörökségi cím elnyeréséről, hogy annak hatására megnő a vendégek száma. Azonban ez egyáltalán nem így van. Kettős hatás fogalmazható meg. Már korábban utaltam arra, hogy a látogatók száma egyre csökken, és világörökségi cím ide vagy oda, akkor sem növekszik a turisták száma. Nem mutatkozik meg a látogatottság nagy százalékokban. A másik hatás pozitívnak mondható, hiszen a pályázatok elbírálásakor az ANP vezetői szerint számít a világon való elismerés. (ANP, 2006)

A világon sok kivételes szépséggel, értékkel rendelkező hely van, amelyből kikerülhetnek a világörökségi helyszínek. A fentiekben már leírtam, hogy milyen a címig elvezető út. Ezt az utat minden várományosnak végig kell járnia, és ha minden megfelel, megkapja a méltó címet. A folyamat elindító olykor nagy izgalommal várják a döntést. Ha megkapják a címet, logikusan az következethet, hogy annak hatására nagy változások következnek be. Elsődlegesen a turizmusra gyakorolt hatásokra gondolok. A turizmusban nagyon fontos szerepe van az arculatnak. A turisták azokat a helyeket keresik föl tömegesen, amelyek a köztudatban nagy jelentőséggel bírnak.

A hely imázsát növeli a cím elnyerése. Ezzel az újabb hírnév elemmel gazdagodva lehetőségek nyílnak meg a vezetőség előtt. A lehetőségek jó kihasználásával az adott hely turizmusát jelentősen lehet erősíteni.

Aggtelek esetében kissé más a helyzet. A Baradlát már ősidők óta ismerték, korán megkezdődött a turisztikai célú hasznosítás. A barlangok a mi esetünkben a cím elnyerése előtt is kedveltek voltak. A világban való elismerés még jobban megerősítette a hírnevet, amellyel újabb lehetőségeket kapott Aggtelek és környéke. Ezeket a lehetőségeket azonban nem használják ki teljes mértékben. A promócióban megjelenik ugyan a Világörökség logó a barlangok képei mellett, azonban ennek hatása a turisták számában nem jelentkezik. A látogatók egyértelműen a barlangokat keresik föl, és akad olyan is közöttük, aki még nem hallott a világörökségi címről. A turisták kicsiny százalékának azonban a világörökségi helyszínek állnak az érdeklődési körükben. De ha ezek a vendégek el is látogatnak Aggtelekre, kis számuk miatt nem növekszik erőteljesen az összlétszám.

A címet Aggtelek már tíz éve megkapta. Ez az időszak talán elegendő lett volna a nagyközönségnek, hogy a jó hírről értesüljenek. Valószínűleg nem a kommunikációs csatornában akadt meg az információ, hanem számos más tényező hatására nem látogatják kellőképpen a barlangot.

A jövőben az Aggtelei Nemzeti Park igazgatósága mindent el fog követni, hogy a látogatói létszám emelkedjen.

3. AGGTELEK ÉS KÖRNYÉKE TERMÉSZETI BEMUTATÁSA

A hegyvidék elhelyezkedése, kialakulása, felépítése

Az Aggteleki-karszt mintegy 400 km² kiterjedésű hegyvidék, az Északi-középhegység legkisebb különálló hegytája. A Kárpátok koszorújában ez a középhegységi táj részben a hajdani Gömör–Tornai-karszt része, csupán az országhatár választja el a vele összefüggő Szlovák-karszttól. Délről a Borsodi-dombság, keletről a Cserehát határolja. Legmagasabb részei 500–600 méter magas, fennsík jellegű rögök, melyeket apró medencék, karsztos szurdokvölgyek és széles talpú patak- és folyóvölgyek tagolnak.

A teljes hegység allochton jellegű, ami azt jelenti, hogy a hegység nem a mai helyén keletkezett, részei a földtörténeti múltban egymástól távolabb helyezkedtek el. Jelenlegi helyükre tektonikai erők hatására, vízszintes mozgások révén, a földtörténeti újkor folyamán kerültek. A hegyvidéket legnagyobbbrészt a földtörténeti középkor triász időszakában képződött mészkő és dolomit kőzetek építik fel, ezek tulajdonságai szabják meg ennek a tájnak az arculatát, ezekben alakultak ki a világhírű barlangok és ezeken észlelhető a többi karsztjelenség. (Rakaczky – Repei, 1997)

Karsztjelenségek a felszínen és a föld alatt

A hegyvidék arculatát elsősorban a karbonátos kőzetek, köztük is uralkodóan a mészkő lepusztulásával kapcsolatos folyamatok eredményei, a karsztjelenségek határozzák meg. Az Aggtelek – Rudabányai-hegyvidéken legtöbb barlangunk a földalatti vízfolyások nyomában követhető fő- és mellékágakkal jellemezhető, elágazó formájú, ún. patakos barlang. Megfigyelhető, hogy a fedetlen karszt-területeken a patakos barlangok fölött nemigen találunk vízfolyásokat, ugyanis vízzáró réteg hiányában a csapadékvíz azonnal elnyelődik. A víz a mészkő repedéseibe jutva tágítja, bővíti a föld alatti hasadékokat, üregeket az esővízzel bejutó kvarckavicsok számára. Ez a folyamat évtízezredek, évszázadzredek alatt ember számára is járható méretűvé alakítja a vízlevezető repedéseket.

Az üregkitöltések különleges fajtái az ásványi kiválások és a cseppkőképződmények. Keletkezésüket térségünkben a szivárgó, csepegő hidegvizek „megkövülésének” köszönhetjük: a felszínre hulló csapadékvizek a talaj felső rétegéből felvett szén-dioxid és gyökérsavak révén savas kémhatásúvá válnak. A helyenként a hajszálnál is vékonyabb repedéseken át lassan leszivárgó savas víz oldja a mészkő anyagát. Az üreg belső falán, mennyezetén megjelenő vízcseppből elillan a szén-dioxid egy része, és parányi gyűrű vagy bevonat formájában kalcium-karbonát válik ki. A cseppenő vízből további szén-dioxid távozik és az aljzaton is cseppkő fejlődik. A mennyezetből lecseppenő vízből alakulnak ki a függő-cseppkővek, a sztalaktitok. Az állócseppkő a sztalagmit. Ha az álló- és függő-cseppkővek összeérnek, cseppkőoszlop, ún. sztalagnát keletkezik. Ezek a legismertebb képződmények, de ezeken kívül számos formát tud létrehozni a természet.

A vidék barlangtípusainak változatossága képződésüket és formakincsüket tekintve egyedülálló. A teljes karsztvidéken jelenleg több mint 200 cseppkőbarlang ismert, melyek közül 263 hazánk területéről nyílik. A barlangok közül a legtekintélyesebb és egyben a legismertebb is a Baradla–Domica-rendszer, melynek 25 km-es teljes hosszúságából 19,4 km-nyi szakasz esik Magyarország területére. A barlangvilág védeltségét a felszínen és a magyar oldalon az Aggteleki Nemzeti Park, a szlovákiai területen a Szlovák Karszt Tárvédelmi Körzet biztosítja. (Rakaczky – Repei, 1997)

4. AGGTELEK, MINT TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA

Történet, általános bemutatás

A közel 600 lakosú község az ANP területének legjelentősebb és legismertebb turisztikai központja. A település a Baradla-tető és a Szőlő-hegy közötti területen épült. Az Aggtelek név az „og” személynévből és a telek szó összetételéből származik. A telek itt szántásra alkalmas területet jelent. Ősi emberi település, a barlangban és környékén a neolit és a vaskor embere is hosszabb időt töltött el.

A település a honfoglalás után hamar benépesedett. Oklevélben először 1358-ban fordul elő Ogteluk alakban. 1390-ben Agtelleknek írják és lakói vasolvasztással, „vasveréssel” foglalkoztak. Jelentős település lehetett, mert egy 1424-es összeírás 26 jobbágytelket említ benne. A török időkben elnéptelenedett, de a XVIII. században újra benépesült. A múlt század közepén természeti csapás érte: az egész falu leégett. 1904-től Aggtelek lett ismét az elnevezése, és 1920-ig Gömörhosszúszóval közös igazgatás alá tartozott.

Református temploma középkori eredetű, többször átalakították. Harangtornya 1800-ban épült népies barokk stílusban. (Rakaczky – Repei, 1997)

Aggtelek és környéke

A térség Magyarország leghátrányosabb besorolású területei közé tartozik. A második világháború után a nehézipari központok vonzáskörzetébe került, a lakosság egy jelentős része ingázott, naponta járt a Borsodi-szénmedence bányáiba vagy költözött Ózdra, Miskolcra, Kazincbarcikára. Ez felborította a hagyományos gazdasági viszonyokat, végső soron a hagyományos értékek és tudás olyan fokú degradálódását idézte elő, ami pótolhatatlan veszteség.

Az ipar vonzása együtt járt a munkaképes lakosság elvándorlásával, ami a lakossági korszerkezet torzulását, a népesség előregedését idézte elő. A rendszerváltást követően a fenti munkalehetőségek fokozatosan megszűntek, a helyben élő munkaképes korúak elveszítették munkahelyeiket.

Jelenleg a térség munkanélküliségi mutatói 30 %-ot jeleznek. A szomorú arányon túl azt kell látnunk ebben, hogy ezen emberek zömének képzettsége nem piacképes, többségük pedig már nem képes váltani.

A karsztvidék aprófalvas, előregedő lakosságú aprófalvai közül Aggtelek és Jósvalfő a szerencsésebbek közé tartozik. Az itteni természeti és kulturális értékek összefüggésben a nemzeti park létezésével olyan lehetőségeket jelentenek a két településnek, amelyek kiemelik őket a védett terület peremén lévő falvak sorából. (ANP – Gyógyító Baradla)

Adatok 1996-ból

A század folyamán a település lélekszáma érdemben nem változott. Az idegenforgalmi szerep miatt a munkanélküliség is alacsonyabb szinten maradt, mint a megyei átlag. 1996 őszén 48 regisztrált munkanélküli élt a községben, közülük 12 középfokú, 14 szakmunkás végzettséggel rendelkezett, 22 főnek semmilyen szakképesítése nem volt. A vállalkozások megjelentek, 1996-ban 38 egyéni vállalkozót tartottak nyilván, 3 szellemi szabadfoglalkozású, 16 kisiparos, 17 kiskereskedő, 2 mezőgazdasági vállalkozó volt.

A társas vállalkozásokat 1 szolgáltatói kft., 1 ipari és 1 szolgáltató betéti társaság képviselte. Ugyanekkor 2 non-profit szervezet tevékenykedett a községben.

A község infrastrukturális helyzete jónak mondható. A 666 lakos 198 lakóépületben él, ezekből 158 rendelkezik vezetékes ivóvízzel. A zárt közcsatorna-hálózatra 97 lakást kapcsoltak rá. A gázbekötés 1995-ben történt meg, a 10,5 km hosszú vezeték 84 háztartást és 7 kommunális fogyasztót lát el. A telefon-ellátottság jó. Az utak állapota jó, 100 %-uk burkolt, portalanított. A településen ekkor az idegenforgalmi adó: 100 Ft/nap.

Intézmények: óvoda, általános iskola, művelődési ház, könyvtár, polgármesteri hivatal, orvosi rendelő.

Egyéb szervezetek: református egyház, hagyományörző népdalkör egyesülete, általános iskola alapítványa, vám és pénzügyőrség nemzetközi határátkelő állomás.

Szállás és étkezési lehetőségek: Cseppkő szálló és étterem, Barlang szálló /turistaház/, Baradla kemping, D&D. Aggteleki Üdülő. (Magyarország Megyei Kézikönyvei, 1998)

Adatok 2006-ból

A település lélekszáma közel tíz év elteltével sem változott sokat, a 2005-ös adatok szerint a falu lakóinak száma 657 fő.

A településen dolgozók száma jelentős. A legtöbb embert foglalkoztatók a következők: az Aggteleki Nemzeti Park, a Cseppkő szálló, a határőrség, a bazársor és az önkormányzat intézményei, ahol 36 fő dolgozik jelenleg. Mindezek ellenére munkanélküliek is vannak (8%), de ez még az országos átlagnál is jóval alacsonyabb. A munkanélküliek közül 8 főt foglalkoztat a polgármesteri hivatal közhasznú és közcélú dolgozóként.

Az etnikum aránya a településen nagyon kicsi, csupán 3 család.

A felnőtt lakosság 100%-ának van általános iskolai végzettsége, a középfokú végzettséggel rendelkezők száma jelentős, és a diplomások száma is említésre méltó.

A napköziotthonos óvodába jelenleg 30 fő jár. Tíz évvel ezelőtt is kb. ennyi volt a létszám. Az általános iskolában 90 fő tanul. 1995-ben volt a legmagasabb a létszám, ekkor 139 tanulót tartottak nyilván, amit azóta sem ért el a település, amely az országos gyermeklétszám csökkenésnek köszönhető. Ez az országos jelenség az ilyen kis lélekszámú falvakban, mint Aggtelek is, sokkal jobban érezhető. A településről 30 fő jár valamilyen felsőoktatási intézménybe. Ezeket a tanulókat az önkormányzat Bursa Hungarica ösztöndíjjal támogatja, valamint minden közép- és felsőfokú tanuló kap egyszeri tanévkezdési támogatást. Az általános iskolások pedig az egyszeri támogatás helyett ingyenes tankönyveket kapnak. A támogatások és tankönyvcsomagok összegét az önkormányzat a saját költségvetéséből fedezi.

A fent említett intézményekben a következő változások történtek. 1998-ban az iskola tetőterében kialakításra került a bakancsos szálló, amely két helyiségből áll, teljes mértékben közművesített és 50 fő befogadására alkalmas. Főleg iskolai osztályok veszik igénybe, kihasználtsága optimális. Szintén ebben az évben korszerűsítették az óvoda konyháját, valamint az étkező részét alakították át és bővítették ki, amely főleg a fent említett szálláshelyre érkezőket szolgálja ki.

Továbbá felépítettek egy szabadtéri színpadot, az Öreg-tó mellett, amely időszerű rendezvények lebonyolításának a helyszíne. Folytatódott a beruházás, 2006-ban készültek el a kiszolgáló létesítményei, mint például: öltözők, vizesblokkok, kiállító- és raktárhelyiségek stb. Ezekon túlmenően pályázatot nyújtottak be felszerelések vásárlására, valamint hang- és fénytechnika kialakítására, de sajnos ezeket nem nyerték el.

A település, haladva a kor kívánalmaival, 2003-ban felújított négy buszmegállót, elkészült továbbá 15 darab szemetes is, valamint virágtartók, utca-, köszöntő-, hirdető-, tájékoztatótáblák, a templom és a játszótér előtti kerítés cseréje is megtörtént, és a településen belül néhány út aszfaltburkolatot kapott. A község folyamatosan bővíti az utcabútorokat, melyek természetes anyagokból készülnek, például: fa, kő, cserép. Ezek kialakításában az egyediség és az egységesség a jellemző. (Az adatok Aggtelek jegyzőjétől származnak, 2007)

Értékelés

A településen 1996-hoz képest nagy beruházások nem történtek, aminek oka valószínűleg a pénzhiány. A település az ANP-kal együttműködve folyamatosan részt vesz pályázatokon, több-kevesebb sikerrel.

Az évek folyamán történtek kisebb-nagyobb fejlesztések, amelyek a turisták számára tetszetősebb környezetet biztosítanak. Jó látni, hogy az önkormányzat tesz azért, hogy az odalátogató vendégek otthonosan, kellemesen, szép környezetben töltsék el a szabadidejüket. A fentiekben már említettem az utak aszfaltozását. Gondot jelent a településen áthaladó, Trizs és Jósvalő közötti útszakasz állapota, amely az Állami Közútkezelő KHT. felügyelete alá tartozik. A megoldás erre a teljes aszfaltréteggel való borítás lenne, amelynek nemcsak ezt a szakaszt kellene érintenie, hanem a főútvonalak felől teljesen a világörökségi helyszínig haladó közutakat is. Látszik, hogy erre a kérdésre nem tud sem a település, sem az ANP megoldást adni.

5. A TURISZTIKAI INFRA- ÉS SZUPRASTRUKTÚRÁRÓL

E két tényezőt először elméleti megközelítésben vizsgálom, mivel fontosnak tartom kiemelni, hogy a világörökségi helyszínek esetében e tényekre fokozott figyelmet kell fordítani. Ha nincsenek meg a megfelelő fogadási feltételek, akkor egyetlen rendkívüli értékkel bíró természeti táj sem tudja vonzerejét hatékonyan érvényesíteni a turizmusban.

A turizmus kiszolgáló ágazatai a turisztikai infra- és szuprastruktúra. Definíciója a szakirodalomban különböző módon történik. Lengyel Márton (1992) megkülönböztet szűkebb és tágabb fogalmat, az előbbihez tartozik az út-, a víz-, az elektromos, a távközlési- és csatornahálózat összessége, valamint az utóbbi a tárgyi fogadóképesség egészét jelenti, vagyis az alapinfrastruktúrára való ráépülést (szállás, étkezés, kereskedelem).

C. Kaspar (1992) némiképp eltér a Lengyel Márton-féle rendszertől. Az infrastruktúrához sorolja a turisztikai szállítóeszközöket, a helyi idegenforgalom létesítményeit, a szórakozóhelyeket, a konferenciaközpontokat, az információs szolgálatokat. A turisztikai szuprastruktúra alatt a szállás és ellátás rendszerét érti.

Michalkó Gábor (1999) infrastruktúra-fogalma megegyezik Kaspar definíciójával, de a szuprastruktúrát két részre bontja. Az elsődlegeshez sorolja a kereskedelmi szálláshelyeket és a vendéglátó egységeket, míg a másodlagos alatt a szolgáltató szféra egységeit (ajándéküzletek, pénzváltók, információs irodák) érti. (Nagy Andrea, Turizmus Bulletin)

A turizmus kiszolgáló ágazatai Aggteleken

Az alapvető infrastrukturális feltételek adottak e kis településen, bár színvonalukon még lehetne javítani. A villanyvezetékekkel való ellátottság jó, bár a Baradla-barlang előtti parkolóban még hiányzik, melyre pályázatot nyújtottak be. A vízvezetékek és csatornák kiépítése megtörtént évekkel ezelőtt. A falu utcáinak nagy része aszfalttal burkolt, a problémát az Aggteleken áthaladó közút jelenti. A telefon és internet hálózata ki van építve, a közintézményekben ezeket használják is. A modern világban az utóbbi nagyon lényeges szerepet tölt be. Teret hódítottak a világhálón keresztül történő helyfoglalások, népszerűek a levelezések. Egyre többen keresik föl a weboldalakat.

Az alapvető idegenforgalmi szolgáltatásokhoz tartoznak a szálláshelyek, a gasztronómia (étkezési lehetőség), a közlekedés és a programok.

Aggteleken a közlekedés, a megközelíthetőség, az utak minősége okozza talán a legnagyobb problémát. Peremterületen van ugyan, de kiemelt turisztikai helyszín. Azonban a közutak minősége nagyon rossz állapotú. Az Állami Közútkezelő KHT. feladata lenne az útfenntartás és karbantartás, de az erre kapott pénzek valahol kiszivárognak, és nem történik meg az utak teljes aszfaltréteggel való borítása. Ugyanis ez jelentené a megoldást.

A tömegközlekedés nem megfelelő. Nincsenek összehangolva a buszjáratok, és a számuk is nagyon kevés. Budapestről ugyan indul közvetlen buszjárat, de ha a turista még aznap vissza akar jutni a fővárosba, akkor sietnie kell, mert kb. 3 óra 15 perc

múlva indul visszafelé az autóbusz. Ideális a személygépkocsival történő látogatás, de ez a település messze van a tranzitútvonalaktól, amire a megoldás és kitörési lehetőség az M30-as út megépítése lenne. A vendégéjszakák számának alacsony szintjét is ez okozza, mivel a többi magyarországi, jeles idegenforgalmi helyszín: Eger, Tokaj, Miskolc-Tapolca kedvezőbb elhelyezkedésűek, mint Aggtelek.

Az ANP a programok terén nyújtja a legtöbbet. Minden korosztály megtalálja a neki valót az év minden napján, és ezek a programok színvonalban, szervezettségben gazdagok. A barlangok megtekintésén túl a következő programokat vehetik igénybe a vendégek: gyalogtúrák jelzett turistautakon, lovastúrák, tanösvények, madármegfigyelés, fotóstúrák, faluséták, a génmegőrzés céljából tartott hucul ménes meglátogatása lovaglási lehetőséggel, a hagyományos mesterségekkel való ismerkedés, kerékpártúrák és a környező települések kulturális értékeinek a felkeresése. (ANP, 2006)

A szálláshelyek

Tengerszem Szálló és Oktatási Központ, Jósvafő

Baradla Kemping és Turistaszálló, Aggtelek

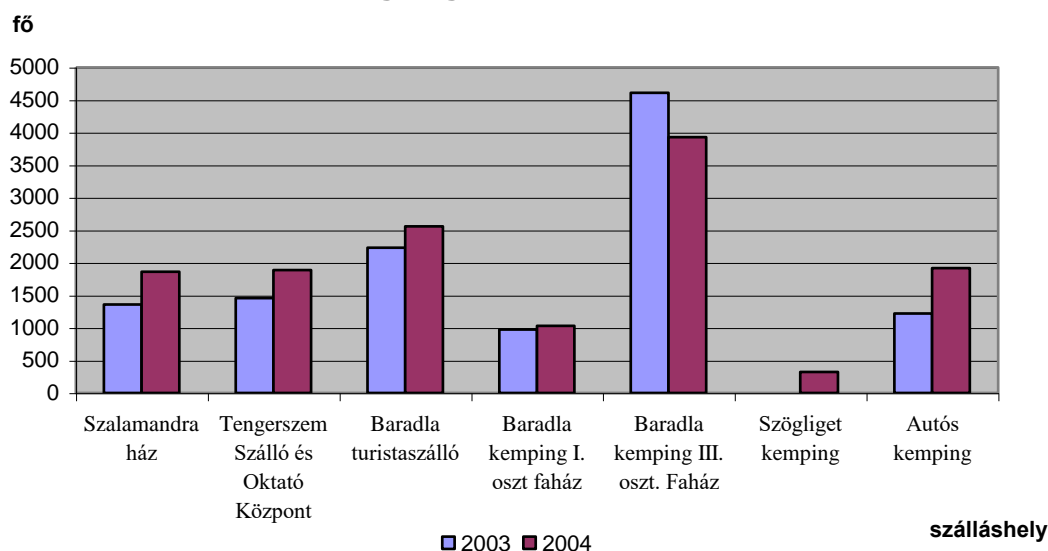
Kövírózsa Apartmanház, Aggtelek

Szalamandra Ház, Szögliget (külterület)

Aggteleken még 24 falusi szálláshely, valamint szolgáltató várja a vendégeket. Kiemelhető ezek közül a Cseppkő Hotel és Étterem, ahol 156 férőhely van, és a már korábban említett Bakancsos Turistaszálló. Jósvafőn és a Nemzeti Park térségében számos helyen várják még a látogatókat. (ANP, 2006)

Látszik, hogy a tömegturista megtalálja magának a megfelelőt, de a nagyobb igényű vendégek már nem biztos, hogy találnak kedvükre valót. Szükséges lenne egy olyan szálloda, amely 3 esetleg 4 csillagos, ahol lenne wellness részleg, szauna, uszoda és konferenciaterem. Ekkor talán a vállalatok is szívesebben választanák, üzleti tárgyalások, megbeszélések, konferenciák helyszínévé Aggteleket, ahol a munkán túl

**Az ANP által működtetett szálláshelyek
vendégforgalmának alakulása**

részt vennének különböző programokon is.

1. ábra

Forrás: ANP, 2005

Az 1. ábra az ANP által működtetett szálláshelyeket tünteti fel (a szögligeti kemping és az aggteleki autós kemping kivételével).

A szállóvendégek főleg hazai iskoláscsoportok, családok, külföldi egyéni turisták. Diákok közül szervezeten főleg az általános és középiskolások veszik igénybe.

A szálláshelyek kihasználtsága változó, egyik sem éri el a 40 %-ot.

Jelentős változás csupán a Szalamandra ház kihasználtságában mutatkozik, egy év alatt csaknem 100 %-os a növekedés. Ennek az az oka, hogy a Szalamandra ház szálláshelyként csak a 2003. év második felétől funkcionál, 2005-ben történt a bevezetése. 2005-ig elsősorban diákcsoportok vették igénybe, és mivel a 2005. évtől kezdődően erdei iskolai bázishelyként is „kiadó” (ami a bevezető időszak eltelte után folyamatos stabil vendégkört jelent) várhatóan tovább növekszik majd a kihasználtsága. (ANP, 2005)

Étkezési lehetőségek

Barlang Étterem, Aggtelek

Cseppkő Hotel étterme, Aggtelek

Tengerszem Étterem, Jósvafő

Jósza Étterem, Jósvafő

Ménés Büfé, Szögliget

Ezen étkezőhelyek száma nem túl nagy, bár minőségi étkezéseket tesznek lehetővé, de itt is hiányoznak a magas színvonalú éttermek, ahol már pár 100 ember is elfér, és nagyrendezvények lebonyolítására is alkalmas.

6. LÁTOGATHATÓSÁG, SZEMÉLYI HÁTTÉR

Szervezeti rendszer felépítése

Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság (ANPI) közvetlen szakmai és gazdasági felügyeletét az igazgató látja el.

A 2006-os szervezeti felállás szerint három igazgatóhelyettes (gazdasági, természetvédelmi, turisztikai) és hat osztály látja el a szükséges vezetői feladatköröket.

A gazdasági osztály feladata mindennemű gazdasági tevékenység ellátása: a foglalkoztatással kapcsolatos ügyek intézése, állandó és szezonális turisztikai feladatok

ellátásához használható pénzügyi keret, maximális létszám, a foglalkoztatás időbeli ütemezésének meghatározását végzik az ott dolgozók.

A természetvédelmi osztályon kutató emberek dolgoznak, ők voltak a hatósági ügyek intézői, de 2005. január 1-től ez a tevékenység Miskolcra került áthelyezésre. A természetvédelmi kezeléseket ellátó osztály, az ANP tulajdonában lévő területek gazdálkodási munkáit végzik (hucul ménes, szürkemarha, gyepkezelés stb.)

A turisztikai igazgatóhelyettes három osztályért felel. Felügyelete alatt áll a szállás értékesítési-, PR-, marketing és oktatási-, valamint a túraszervezési és barlangüzemeltetési osztály. Az ANP tulajdonában lévő szálláshelyekért (Aggtelek: Turistaszálló és Kemping; Jósvalő: Tengersizem Szálló és Oktatási Központ; Szögliget: Szalamandra Ház) a szállásértékesítési osztály felel. A PR, marketing és oktatási osztály foglalkozik a pályamunkákkal, marketinggel és az oktatási központ irányításával.

A túraszervezési és barlangüzemeltetési osztály szervezi és irányítja az összes felszíni és felszín alatti túrát, és az összes be nem mutatott barlang vagyongazdálkodása a feladata. (ANP, 2006)

Túrávezetők

A Túraszervezési és Barlangüzemeltetési Osztályon belül a barlangtúrákat és az általános felszíni túrák vezetését állandó és szerződéssel dolgozó túrávezetők végzik.

Az igények kielégítésére és a kiépített túralehetőségek kapacitásának kihasználása érdekében az ANPI jelentős számú túrávezetőt foglalkoztat szerződéssel. A természetvédelmi és turisztikai szempontok magasabb színvonalú kiszolgálásához azonban a bérkeret nem teszi lehetővé az ideális létszám alkalmazását.

A túrávezetők középiskolai és kis számban általános iskolai végzettségűek, jelenleg néhányan felsőfokú oktatásban vesznek részt. Részben OKJ-s barlangi túrávezetői, részben a nemzeti park által kiállított túrávezetői bizonyítvánnyal rendelkeznek. Kíváncsi volna egyrészt az általános iskolázottság emelése (ami a munkaerőpiacot figyelembe véve várhatóan igen lassú folyamat), másrészt a nyelvtudás bővítése.

A speciális szakmai csoportok vezetését szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező dolgozók végzik. A diplomával rendelkezők az alacsony fizetés miatt kedvüket veszítik, és elszívódnak az ország más pontjaira vagy külföldre.

A turisztikai igazgatóhelyettes alá tartozó osztályok végeznek leginkább szolgáltatás típusú tevékenységet, az itt dolgozóknak igazodniuk kell a turizmushoz, a napi 8 óras munkaidő sok esetben nem tartható.

A dolgozók jó része minimálbéren dolgozik, a munkaviszonyok három kategóriába sorolhatók:

– Állandó

Státusz-köztisztviselő, állami normatív támogatásból finanszírozva (a státuszok száma meghatározott)

– Szerződéses (a Nemzeti Park Igazgatóság saját bevételeiből finanszírozza)

– Szezonális

A bérfeszültségek enyhítésére különféle intézkedések kerültek bevezetésre az elmúlt időszakban:

– Túrapótlék (túrávezetőknél, a vezetett túrák darabszámának függvényében)

– Forgalom utáni jutalék (az ajándékboltban dolgozók esetében, a forgalom után)

– Éjszakai pótlék

– Nyelvpótlék (ANP, 2005,2006)

Követelmények

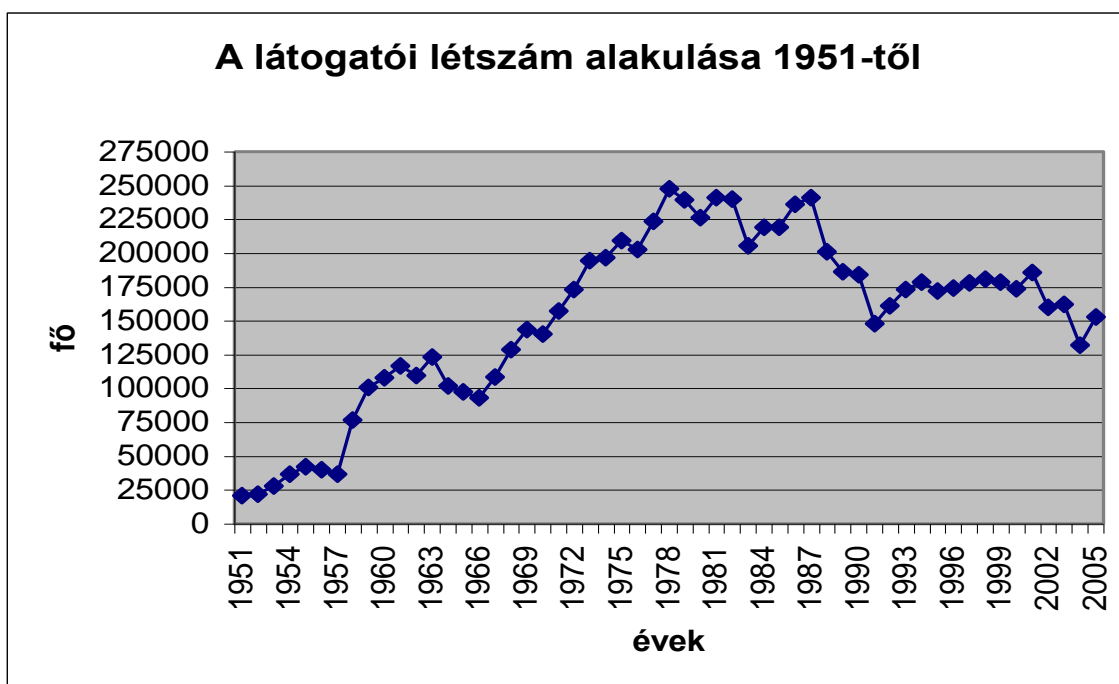
Az ANP 80 fő állandó munkatársat foglalkoztat Aggtelekről és környékéről. A túravezetőknek van közülük a legnehezebb feladatuk, mivel ők adják el a szolgáltatások jelentős részét.

A túravezetőkkel szemben támasztott követelmények alapvetően három részre oszthatók: szakmai követelmények, humán tulajdonságok, külső-higiéniás megjelenés. Kiemelkednek a következők: megfelelő szakmai felkészültség, helyismeret, ismerje a célkitűzéseket, legyen tisztában a saját feladatával, legyen idegennyelv-ismerete, legyen kommunikatív, empátiával viseltessen, legyen stressztűrő, tűrje a változásokat, legyen udvarias, és konszolidált legyen a megjelenése.

7. AGGTELEK ÉS KÖRNYÉKÉNEK LÁTOGATOTTSÁGA

Látogatói létszám alakulása 1951-től

2. ábra

Forrás: ANP, 2006

A 2. ábrán végigkövethető fél évszázad látogatói alakulása a barlangokban. Látható, hogy már 1951-ben is szép számmal érdeklődtek Aggtelek iránt. Az 1951-et követő években nagymértékű barlangfejlesztés történt, mellyel egy időben növekedett a vendégek száma.

1978-ban és az azt követő években volt a vendégek száma a legmagasabb, ekkor elérte a 250 000 látogatót is, majd csökkenés figyelhető meg a következő években, ekkor a turisták létszáma visszaesett 200 000 főre.

A Nemzeti Park 1985-ben alakult, és talán ennek hatására az elkövetkező években újra megemelkedett a turisták létszáma, azonban a 250 000 főt már nem érte el.

1987-től drasztikus csökkenés figyelhető meg. Mélypont volt az 1992-es év, ugyanis a látogatók száma nem érte el még a 150 000 főt sem. Az ezt követő években növekedés látható az ábrán, de ez nem jelentős.

1995-ben az Aggteleki- és Szlovák-karszt barlangjait Világörökséggé nyilvánították, azonban a jeles cím sem hozott felfutást a látogatók számában.

1995-2000 közötti időszak inkább stagnálást mutat, látszik az ábrán a 2004-es év mélypontja, majd a 2005-ös év javulása.

A jövőben újabb tervek, fejlesztések vannak folyamatban, a látogatókat 2006-ban már megújított vagy új programokkal várták Aggteleken.

A turizmus mára már nemcsak a barlanglátogatáson alapszik, hanem a szervezők megpróbálják a látogatókat Aggteleken tartani különféle felszíni túrák, faluséták, egyéb programok – mint például állatmegfigyelés – indításával, figyelnek a hagyományok bemutatására, melyekbe a környező településeket is bevonják, és hangsúlyt fektetnek a határon átnyúló programokra is. (ANP, 2006)

A látogatói létszám alakulása 2003–2005-ig

1.táblázat

A látogatottság alakulása 2003–2005-ig

	2003-as létszámadatok (fő)	2004-es létszámadatok (fő)	2005-ös létszámadatok (fő)
<i>Éves látogatói létszám</i>	162 324	132 008	153 003
<i>Baradla-barlang</i>	159 607	127 655	149 629
<i>Aggteleki rövidtúra</i>	108 898	123 888	110 618
<i>Hosszútúra</i>	2327	1891	2049
<i>Béke-barlang</i>	56	76	50
<i>Vass Imre-barlang</i>	451	1291	1089
<i>Rákóczi-barlang</i>	382	1400	1498
<i>Jósvafői faluséta</i>	1438	986	667

<i>Felszíni túra</i>	360	84	70
<i>Külföldiek száma</i>	13 727	12 538	11 402

Forrás: ANP, 2006

A látogatói létszámban szerepelt még:

Koncertek: 4156 fő (2003), 4020 fő (2005)

Esküvők: 1710 fő (2003), 1170 fő (2005)

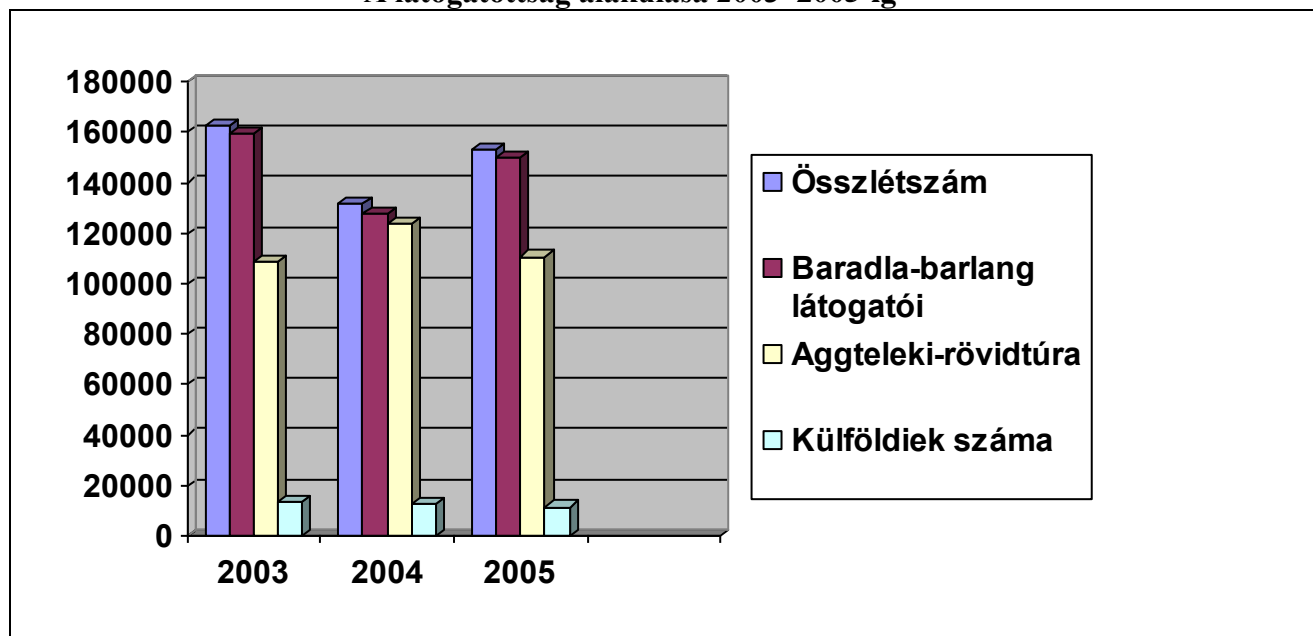
Retek-ági túra: 486 fő (2003), 388 fő (2005)

Ökotúra: 30 fő (2003)

Aggteleki faluséta: 516 fő (2004)

Vörös-tói túra: 30 803 fő (2005)

3. ábra
A látogatottság alakulása 2003–2005-ig

Forrás: ANP, 2006

Az 1. táblázatból látható, hogy az éves látogatói létszáma 2003–2005-ig meghaladta a 100 ezer főt. Ez a szám nagyon alacsonynak tűnik, ha visszatekintünk az előző ábrára. Látható, hogy az évek elteltével folyamatos csökkenés mutatkozik. Pozitív, hogy 2003-ban és 2005-ben 150 000 fő fölé emelkedett a turisták száma, azonban 2004-ben közel 20 000 fővel csökkent. E csökkenést számos tényező befolyásolta. A látogatók által igénybe vehető túrák száma ugyan az évek folyamán bővült. 2001-ben 7 kiejánlott túra volt. 2004-ben a Vörös-tói beruházás miatt több túratípus szünetelt, mindössze 6 kiejánlott túra közül választhattak a vendégek. A beruházás végeztével 2005 nyarára 9-re nőtt a választható túrák száma.

A beruházás során a Vörös-tó – jósvafő szakasz műszaki felújítására került sor PHARE és hazai támogatás felhasználásával. A Vörös-tói közép-, a Jósvafői rövid- és a Retek-ági túrákat így ez idő alatt nélkülözniük kellett a látogatóknak. A felújítás miatt a Hosszú-túra útvonala is módosult: a Csikós tanyánál visszafordult, és az időjárási körülmények függvényében a Nehéz-útban tért vissza.

A jelenleg látogatható négy barlang mellett (Baradla-, Béke-, Vass Imre-, Rákóczi-) a Kossuth-barlang látogathatóvá tétele is szerepelt a tervek között.

A barlangtúrák mellett szakvezetett felszíni túrákkal és kulturális programokkal próbálták ellensúlyozni a kínálati elemek csökkenését.

A Baradla-barlang részesedik legjobban a vendégforgalomból, elsődleges turisztikai vonzerő. 20 percenként maximum 100 fős csoportok, naponta maximum 2700 fő látogathatja. A kicsit nagyobb létszám nem nagyon okoz problémát, de mindez vezetőfüggő. A nagyobb csoport egyértelműen árt a barlangnak, a vezetők nem tudják átlátni a csoport egészét.

A legfrekvenciáltabb fogadóhelyszín az aggteleki bejárat és környéke, amely az össz-barlangi vendégforgalom kb. 75 %-át bonyolítja le. Ez abból is adódik, hogy a bejárat ismertsége nagyobb, mint a többi lehetőségé. A táblázatból jól látható, hogy a 2003-as évben magas volt a látogatók száma a Baradlában, 159 607 fő. A következő években csökkent, 2004-ben a Vörös-tói fejlesztés miatt, 2005-ben pedig amiatt, hogy befejeződött a fejlesztés és a látogatók inkább oda látogattak el. Ismertsége kisebb, mint a Baradláé, azonban a fogadási feltételei mára már méltóvá váltak a világörökségi címhez.

Kedvelt még a Hosszútúra is, a látogatók száma 2000 fő körül mozog.

A többi látogatható barlang látogató száma változó. Pozitív, hogy a Rákóczi-barlang látogatása megnövekedett, 2003-ról 2005-re 1116 fővel emelkedett.

Kedveltek a faluséták is, bár számuk nagyon változó, valószínűen azért, mert nem mindig érkezik Aggtelekre vagy Jósavfőre olyan vendégkör, akinek érdeklődése erre is kiterjed. Az aggteleki faluséta a 2004. évben indult, így nincs lehetőség összehasonlításra. A jósavfői faluséta folyamatos növekedést mutat, a 2004. évi visszaesés is a vörös-tói beruházással magyarázható. Az is okozhatja a faluséták csökkenését, hogy a túrázók nem szervezeten, hanem egyénileg járják végig a kijelölt szakaszokat.

A külföldiek számában is csökkenés figyelhető meg az évek folyamán. 2003-ról 2005-re több mint 2000 fővel kevesebben látogattak a térségbe. Ezek a látogatók főleg németek, hollandok, szlovákok, lengyelek.

A visszaesés oka lehet az is, hogy nem biztosított az idegen nyelvű túravezetés, még világnyelveken (angol, német) sem. Viszont ha egy olyan idegen nyelvű háttérrel biztosít a Park, ami megállja helyét, akkor az gerjesztheti a külföldiek látogatási kedvét, bár kell egy átmeneti időszak, míg ez kialakul.

Meghatározó a csoportos látogatás is, amelynek tagjai főleg belföldi iskolacsoportok, osztálykirándulások, hazai családok. Az évek folyamán a csoportok száma csökkent, az egyéni turisták aránya nőtt. (ANP, 2006)

Levonható következtetések

A látogatók egyértelműen a barlangot és nem a világörökségi helyszínt keresik föl. Bár akad olyan is, aki a cím miatt látogatja, de azon vendég érdeklődési körében a világörökségi helyszínek felkeresése a meghatározó. A külföldiek aránya kevésnek mondható, mivel az összes vendéglétszám kb. 10 %-át alkotják.

A látogatók száma évente nem éri el a 250 000 főt, ami a versenytársak miatt is kialakulhat. Legnagyobb riválisa Aggteleknek a Krakkótól nem messze található wielickai sóbánya (legnagyobb a világon), ahol a látogatók száma eléri az 500 ezer főt is évente.

A szlovák barlangok nem jelentenek vetélytársat, mivel ők nem foglalkoznak idegenforgalommal, nem profitorientáltak. Ez a struktúrájuk miatt van így, mivel a Szlovák Barlangok Igazgatósága Lipótszentmiklóson van, és a szlovák oldalon világörökséggé nyilvánított Nemzeti Park területének több mint 90%-a nem a Park tulajdona.

Szezonálitás

A szezonálitás Aggteleken is jelentkezik, és ez is problémát okoz, amelynek áthidalására már komplett csomagokat készítenek az ANP munkatársai, hogy a vendégeket minél több ideig ott tartsák.

2. táblázat

A Baradla-barlang éves látogatása havi bontásban

	Kiugróan alacsony	Alacsony	Átlagos	Magas	Kiugróan magas
Január	X				
Február	X				
Március		X			
Április			X		
Május				X	
Június				X	
Július			X		
Augusztus					X
Szeptember				X	
Október			X		
November		X			
December	X				
Húsvét hétfő					X
Szilveszter					X

Forrás: ANP, 2006

Január, február, március holtidőszakot jelent, ekkor a legalacsonyabb a vendégek száma. A szezon kezdete húsvét hétfő, ezen a napon látogatják meg a legtöbben a Baradlát. A nagy többség az aggteleki-rövidtúrát választja. Ilyenkor nem óránként, hanem 20 percenként indítják a csoportokat az 50 méteres sziklafal tövéből. Ezen a napon kb. 2000 érdeklődő szempár csodálja meg a földalatti világot.

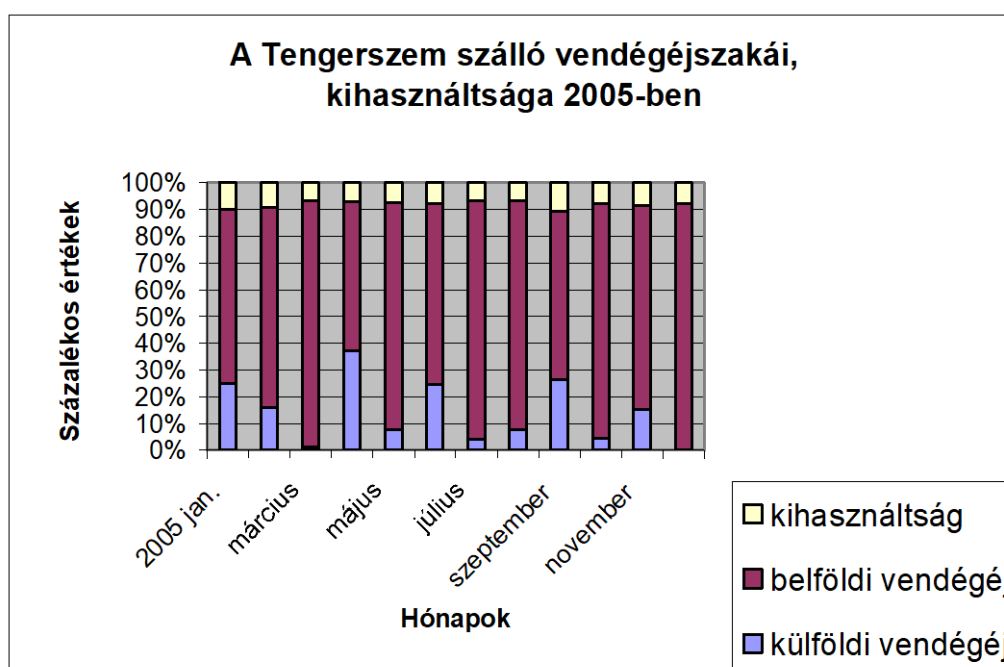
A látogatók nagy száma ellenére az okozza a gondot, hogy ezek a vendégek csak annyi időt töltenek el Aggteleken, amíg a barlanglátogatás tart. A cseppkövek világa után megnézik a bazársort, esetleg fogyasztanak ételleket, italokat és már indulnak is Aggtelekről. Ők napi látogatók, és nem vesznek igénybe szolgáltatásokat, nem vesznek részt a felszíni túrákon, ahol sok élményt szerezhethének.

A következő hónapokban, májusban és júniusban az iskolai csoportoké a főszerep. Júliusban visszaesés mutatkozik, majd az augusztusi hónap jelent nagy bevételeket, mivel ez a legforgalmasabb. Szeptember első két hetében a látogatók száma ismét visszaesik, majd október közepéig a látogatók nagy részét újra iskolai csoportok alkotják. Az őszi hónapokban, októberben és novemberben fokozatosan csökken a látogatók száma, de azért akadnak érdeklődő emberek. November második felétől karácsonyig megint csak holtidő van. Szilveszter éjszakáján mondhatni teltházra számíthatnak a szervezők. December 30-án ugyanis a szokásos Óévbúcsúztató Operettgálát rendezik meg a Hangversenysteremben.

Az ANP munkatársai azon dolgoznak, hogy a vendégek több ideig maradjanak a térségben. (ANP, 2006)

A szezonális jellemzése az ANP tulajdonában lévő egyes szálláshelyek adatai alapján.

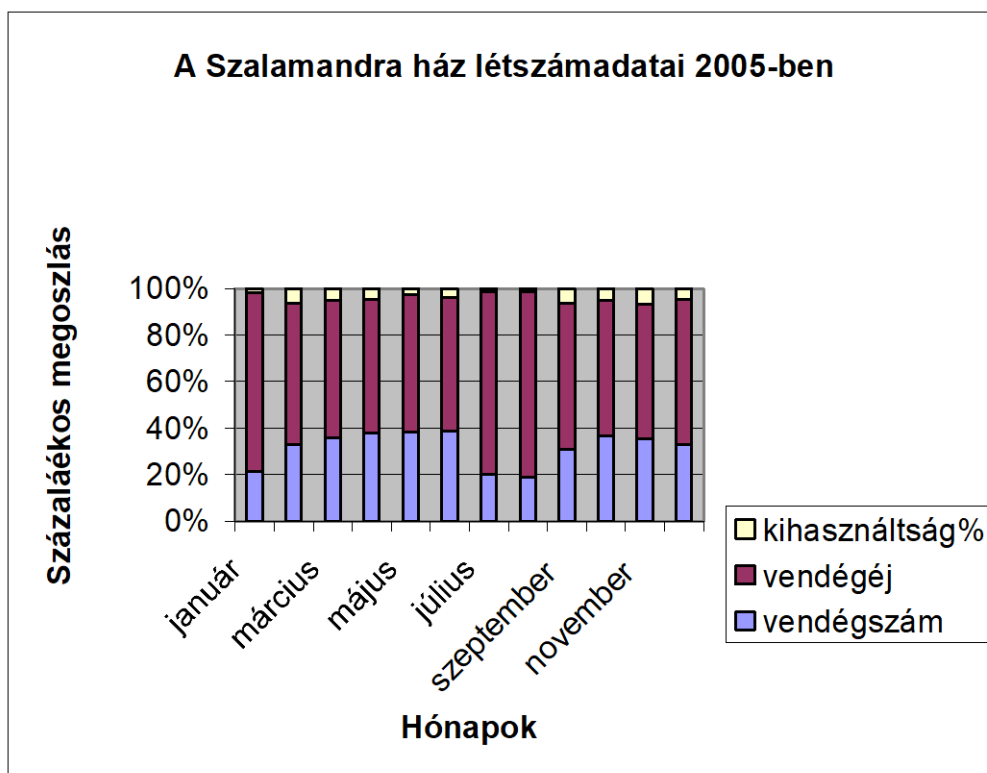
4. ábra

Forrás: ANP, 2006

A 4. ábrából jól látható, hogy 2005-ben a belföldi vendégek száma magasabb volt a külföldiekéhez képest. A kék oszlop mutatja a külföldi vendégeket. Az ő számuk általában áprilisban a legmagasabb, de a nyár folyamán ez csökken. Márciusban és decemberben alig vannak, vagy egyáltalán nincsenek ezen a szálláshelyen. A magyar vendégek körében nagyon kedvelt ez a szálláshely, március, június, július és december hónapokban töltik meg a vendégszobákat. A kihasználtság októberben a legalacsonyabb, egyébként egész évben kihasznált, kisebb eltérésekkel.

5. ábra

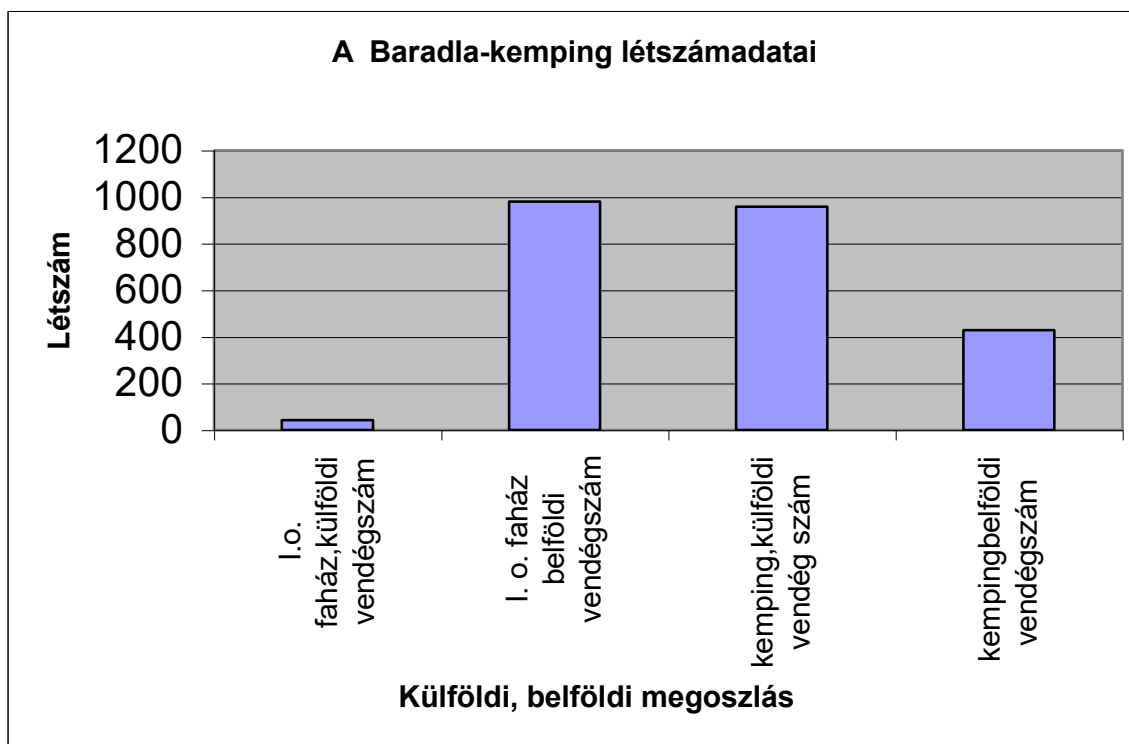

Forrás: ANP, 2006

Ez a ház Szögligeten található. Ebben az esetben nem álltak rendelkezésemre adatok külföldi és belföldi bontásban. A kék oszlopból látható, hogy eltérőek az eredmények havonta. Érdekes, hogy július, augusztus hónapokban a legkevesebb a létszám, 20 % körüli.

A barlang látogatásával összehasonlítva ez ellentétes, mert ott augusztusban a legmagasabb a látogatók száma. Ennek számos oka lehet. Legvalószínűbb, hogy ez a csökkenés azért történt, mert az adott évben nem ezt a szálláshelyet választották az iskolai csoportok, vagy mert ekkor csak napi látogatók voltak a Baradlában. Mindezek ellenére a vendégéjszakák magasak. A kihasználtság ingadozó.

6. ábra

Forrás: ANP, 2006

Ezen a diagramon az látható, hogy hogyan oszlik meg 2005-ben összesen a külföldi és belföldi vendégek száma az I. osztályú faházakban és a kempingben. Ez a szemléltető nem mutatja be a szezonalitást, azért tettem ide, mert szeretném azt bemutatni, hogy milyen szálláshelyet kedvelnek a belföldiek, illetve a külföldiek.

A magyarok körében kedveltebb a faház, míg a külföldiek ezt alig veszik igénybe. A kempinget pedig a külföldiek kedvelik jobban. A kempingbe a lakókocsival érkezőket is várják. Itt azért lehet magasabb a külföldiek aránya, mert ők főként lakóautókkal érkeznek.

A nyári főszezonban érkeznek a turisták 95 %-a. Az éves kihasználtságot növelni lehet, ha szezonon kívül, a téli időszakban is szervez a Park programokat; ennek a barlangrendszer lehet a fő alapja. A barlangok teljesen függetleníthetők az időjárástól. Mivel mindig állandó hőmérséklet és páratartalom uralkodik, programok lebonyolítására minden körülmények között alkalmas.

7. JÖVŐKÉP

Határon átnyúló kapcsolatok, tervek

A periférikus lét okozta hátrányokat az Unióhoz való csatlakozás és a schengeni folyamat segít ugyan ledolgozni, de a várható forgalomnövekedés csak abban az esetben tudja

pozitív térségfejlesztő hatását kifejteni, egyben a negatív tendenciák is csak akkor kerülhetők el, ha az érdekeltek megfelelő termékkínálattal tudják fogadni az ide látogatókat. Az elmúlt két évtizedben az Aggteleki Nemzeti Park, a vállalkozók, civil szervezetek és a települési önkormányzatok óriási erőfeszítéseket tettek a Baradla és más környékbeli barlangok látogathatóságának megteremtésére, a kiépítések korszerűsítésére, a turisztikai és környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztésére, a termékkínálat bővítésére. A termékfejlesztés fő irányát az jelentette, hogy a hagyományosan egynapos úticélnak tekintett aggteleki térséget hosszabb tartózkodás céljából is vonzó, pihenésre, gyógyulásra, sportra és kulturális rendezvényekre is alkalmas, ismert és keresett, földrajzilag az egész karsztvidékre, mint programkörzetre kiterjedő üdülőhellyé tegye.

A mennyiséget minőséggel lehet növelni, azaz a jelenleg a térség értékéhez, jelentőségéhez képest alacsony látogatottságán a szolgáltatások színvonalának növelése és a termékkínálat szélesítése útján lehet változtatni. A turizmus manapság divatos válfajainak meghonosítása mellett a fenntarthatóság érdekében különös hangsúlyt kell helyezni a klasszikus turisztikai igények kielégítésére, a hely specialitásaiból, egyedi adottságaiból kiindulva. (Látnivaló-turizmus, barlangi egészségturizmus.) (ANP, 2005)

Pályázatok

A Nemzeti Park nagyon sok pályázaton vesz részt. Ezek főként működési támogatásra, turisztikai fejlesztésre irányulnak. A pályázatokat a Park szakemberei írják meg. Jelenleg 10-nél is több elkészített munka vár beadásra. A kiírt hazai, EU-s és EU-n kívüli pályázatokra egyaránt felfigyelnek, és már készítik a munkákat.

Az aggteleki polgármesteri hivatalnak érdeke, hogy a Park pályázatokat nyerjen el, mert akkor ennek a település is érezheti jótékony hatását. (Forrás: ANP)

A legújabb megvalósított pályázat a vörös-tói látogatóközpont megépítése volt. Ez a beruházás 2003–2005 között történt, 1,5 milliárd összértékben. A Phare-program keretében valósult meg. A barlangban mindent felújítottak: a járdákat, a világítást, a korlátokat, a hidakat stb. Viszont hiába történt meg ez a korszerűsítés, a haszna nem nőtt olyan mértékben, mint azt gondolták. Sokaknak az jelent élményt, hogy a szikla tövében megbúvó bejáraton menjenek be. Ebben a barlangban is sok látnivaló akad, például itt található az ország egyik legmagasabb állócseppköve, a 19 méter magas Csillagvizsgáló. (ANP, 2006)

Számos pályamunka készül a barlangi gyógyhelyek kialakítására. Mint az ismeretes, a barlangoknak gyógyító hatása van, főként az allergiás betegeknek és az asztmásoknak jelenthetne gyógyulást, vagy legalábbis tünetcsökkentést.

Gyógyító barlangok

A Baradla hasznosításában kiaknázatlan lehetőség a barlangturizmus egy speciális, de nagy perspektívákkal kecsegtető ága, a barlangi gyógyturizmus. A karsztvidéken jelenleg egy barlang, a Béke-barlang rendelkezik gyógybarlang minősítéssel, mivel azonban az 1969 óta szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy a barlang adottságai csak az év egy részében alkalmasak terápiás célokra, valamint jelenlegi helyén sem a terápiás rész, sem az azt kiszolgáló infrastruktúra nem fejleszthető tovább, a Béke-barlang ilyen módon történő hasznosítása hosszú távon

megkérdőjelezhető. Ennek felismerése és a lehetőségek kihasználására való törekvés irányította a figyelmet a Baradlára.

A Baradla-barlang Róka-ágának gyógybarlanggá nyilvánítása érdekében több éve folynak a szükséges klimatológiai és egészségügyi vizsgálatok. Ennek kapcsán megállapították, hogy a barlang teljes szakasza a pollen-allergiás betegek számára időszakos tünetmentességet, de legalábbis azok csökkenését eredményezi. A tapasztalatok gyűjtése érdekében az igazgatóság egyedi eljárás keretében, szezonálisan engedélyezi a barlangban való részleges (néhány órás) egyéni, vezető nélküli tartózkodást. A próbaterápiák sikeresen lezajlottak, a barlang megkapta a Nemzetközi Barlangtani Uniótól (IUS) az ehhez szükséges nemzetközi tanúsítványt. Jelenleg a hazai szabályozásnak megfelelő eljárás zajlik.

A Béke-barlang gyógyhatását már az 1950-es években is használták. Ma azonban nincs TB támogatás a gyógykúrákra. (ANP, Gyógyító Baradla)

Térségfejlesztés a jövőben

Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság hatéves fejlesztési terve (2003-2008)

A tanulmány három részből áll, az első rész (helyzetfeltárás) az ANP tevékenységi köreinek jelenlegi helyzetét taglalja, meghatározza a 2003–2008 közötti időszakra vonatkozó általános stratégiai célokat, az egyes tevékenységekhez kapcsolódó speciális célkitűzéseket, valamint az ezek megvalósítását szolgáló feladatokat.

Jelen tanulmány készítéséhez az ANP idegenforgalmi és oktatási tevékenységének célkitűzései és feladatai jelentenek segítséget, ezért ennek vázlatos ismertetése indokolt.

→ Az ANP és térsége turisztikai fejlesztési és kezelési tervének felülvizsgálata és megalkotása.

→ Felkészülés Szlovákia és Magyarország Európai Unióba való belépésére – a határon átnyúló védett területek és térségük idegenforgalmának összehangolása.

→ Ökoturisztikai mintaterület kialakítása.

→ Az ANPI oktatási-nevelési koncepciójának kidolgozása a 2004–2013 közötti időszakra.

→ Létszámfejlesztés.

→ Látogatóközpontok.

→ Bemutatóhelyek fejlesztése.

→ Tanösvények és erdei iskola bázishelyek fejlesztése.

→ Szálláshelyek fejlesztése.

→ Marketingkommunikációs terv kidolgozása és megvalósítása.

→ Informatikai és audio-vizuális eszközrendszer, turisztikai és oktatási célú adatbázisok fejlesztése.

→ Gépjárműbeszerzés.

→ Barlangok turisztikai fejlesztése. (ANP, 2005)

Az Aggteleki Nemzeti Park folyamatosan tervez, szeretné a vendégeket minél magasabb színvonalon kiszolgálni. Látszik ez a tervezésből is.

A jövőbeli elképzelések (2006-ban) is pályázatokhoz köthetők. A tervek olyan nagy összegű beruházások, amelyekhez külső anyagi támogatásra is szükség van. Legnagyobb gondot az önrész előteremtése jelenti. A pályamunkák kidolgozása

folyamatos, magas színvonalú, zsűrizett építészeti tervek készülnek. Cél: tervszerűen pályázni.

A legnagyobb beruházásokra beadott pályázatok a következőkre vonatkoznak:

Aggteleki fogadótérség

Ez a pályázat az egész Baradla-barlang, kemping, parkolók, bazársor rekonstrukcióját magába foglalja. Ez a munka már be van adva, elbírálásra vár. Összértéke 7 milliárd forint.

Látható, hogy nem kis tétje van ennek a pályázatnak, amely ha megvalósul, sokkal szebbé, otthonosabbá, korszerűbbé tenné a barlangot és környezetét. Erre a beruházásra van talán a legnagyobb szükség, mivel ezt a területet látogatja meg a turisták nagy része.

A Bódva - völgyének a fejlesztése

Tartalmazza az eredeti állapotok és vizes élőhelyek visszaállítását, valamint az Esztramos-hegy bányaiipari történeti kiépítését, a bódvaszilasi magtár felújítását és a martonyi kolostorrom rekonstrukcióját.

A Jósza - völgy rekonstrukciós pályázata

Ebben szerepel a vizes élőhelyek visszaállítása, a kapa hámor felállítása (ősi szerszámkészítés a víz erejével), a műemlékek védelme és a kultúrtörténet vizsgálata. (ANP, 2006)

Tájékoztatói lehetőségek

Az Aggteleki Nemzeti Park a vendégek számára minden évben megjelentet egy turisztikai programajánlót. Ezt nemcsak magyar, hanem angol, német, francia, szlovák és lengyel nyelven is kiadja. Ez egy komplex kiadvány, mely tartalmazza az összes barlangtúra leírását, árát, kedvezményeit. Továbbá megtalálhatók benne: felszíni túrák, környezeti nevelés, programok és látnivalók, praktikus információk, kézműves szolgáltatások, szlovákiai programok és látnivalók, térképek.

Vannak ezen kívül időszakos kiadványok, amelyek száma és ismeretanyaga is jelentős. Ezeket az aggteleki ajándékboltban bárki megvásárolhatja.

Videofilmek, DVD-k, CD-ROM-ok.

Honlap napi frissítéssel. (www.anp.hu, www.aggtelek.hu)

8. ÖSSZEGZÉS

A magyar ember sok mindenre büszke lehet a hazájában. Ezek közül csak néhányat említek: a honfoglalás, a hungarikumok, a költők, a tudósok, a természeti képződmények és még sorolhatnám. Miért ne fogadnánk be a szívünkbe Aggteleket, ha már az egész világon elismerték, és kimagasló értéknek tartják?

Az Aggteleki Nemzeti Park kezelése alatt álló világörökségi helyszín peremterületen található. Ez a földrajzi helyzet megnehezíti a turisták dolgát. Nem könnyű eljutni a településre, a tömegközlekedés nem megfelelő, mint ahogy a közutak állapota sem. A fogadóterület nincs ideálisan kialakítva, kevés a parkolóhely, nincs elég pad. A parkoló területén nincs villanyvilágítás. Mindezek ellenére, aki motivációt érez arra, hogy ellátogasson e jeles helyszínre, az tegyen félre minden előítéletet. Sokszor nem becsüljük meg azt, ami adott, esetleg elhanyagoljuk, és mikor már késő, akkor próbáljuk helyrehozni a hibákat. A hiányosságokat azért kell pótolni, mert ha vendégeket várunk, illik őket jó minőségű, rendezett, rendszeren kialakított és tiszta környezetben várni. Szükség van egy gondolkodásbeli váltásra, hogy ez a kincs, amit rejt a föld és kialakított a természet, ennek megóvása ne terhet jelentsen, hanem gondviselést.

A Baradla-barlang infrastruktúrája elavult, nagyrészt cserére szorul. Nincs magas színvonalú szálláshely és étterem. Tény, hogy a turisták igényei különbözőek. Ha versenyképesek akarunk lenni a turizmusban, a helyszínt úgy kell kialakítani, hogy az majdnem minden felmerült kíváncsalmat kielégítsen. Ennek érdekében a település várja azokat a befektetőket, akik ennek kialakítására hajlandóak.

Számos pályázat készült már a fenti helyzet mérséklésére. Az Aggteleki Nemzeti Park munkatársai áldozatos munkával mindent megtesznek azért, hogy az odalátogató vendég a legjobban érezze magát. Változatos programokat és rendezvényeket szerveznek.

Ha a vendégek nem elégedettek a feltételekkel, akkor talán a föld alatt rejtőző káprázatos cseppkövek kárpótolják őket a látvánnyal. Mindenesetre feladat áll a Nemzeti Park vezetése előtt, amelyet az optimális anyagi keret birtokában végre kell hajtaniuk.

IRODALOMJEGYZÉK

- Dr. Dudich Endre (1932): Az Aggteleki cseppkőbarlang és környéke. Királyi Magyar Természettudományi Társulat, Budapest
- Jakucs László (1953): A Béke-barlang felfedezése. Művelt Nép Kiadó, Budapest
- Jakucs László (1959): Aggtelek. Budapest
- Kabai Róbert (2001): Falusi turizmus és tájvédelem. Turizmus Bulletin
- Kapocsy György (1993): Nemzeti parkjaink. Officina Nova, Békéscsaba, 126–142. old.
- Lengyel Márton (1992): A turizmus általános elmélete. Viva, Budapest
- Mayer Péter (1999): Magyarország Nemzeti Parkjai és a Nemzeti Parkok Igazgatóságának működési területe. Turizmus Bulletin, VI. évfolyam
- Nagy Andrea (2002): A Világörökséghez tartozó helyszínek turisztikai infra- és szuprastruktúrája. Turizmus Bulletin, VI. évfolyam, 4. szám
- Munkácsi Mihály (2006): A világörökségi helyszínek és a turizmus kapcsolatának értékelése. (szakdolgozat)
- Nagy Éva, Buris László, Domina István (1997): Az emberiség legféltettebb kulturális és természeti értékei. Gulliver, 8–11. old.
- Puczkó László – Rácz Tamara (1998): A turizmus hatásai. Aula, Budapest
- Rakaczky István – Repei Zoltán (1997): Aggtelek és vidéke turistakalauz. Bíbor Kiadó, Miskolc, 8–61. old.
- Salamon Gábor (ANP): Turisztikai programajánló. 2006
- Thomas Verner (1997): Az emberiség kincsei. Világörökségünk. Officina Nova
- Tolnay Zsuzsa (2002): Aggteleki Nemzeti Park – A jósvafői faluséta bemutatása. Turizmus Bulletin, VI. évfolyam, 3. szám
- Szerző nélküli írásművek:*

A világ természeti csudái és kultúrkincsei – Az UNESCO világörökségei – (1997) Alexandra, Pécs

Az Aggteleki Nemzeti Park középtávú turisztikai és marketing stratégiai terve (2005). Készítette a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Környezetvédelmi és Területfejlesztési Közhasznú Társaság, Gömörszőlős

Gyógyító Baradla projekt. ANP

Magyarország Megyei Kézikönyvei (County Handbooks of Hungary 4.), Borsod–Abaúj–Zemplén megye kézikönyve (1998), Ceba Kiadó, 22–24. old.

Világörökségeink hasznosítási tervei. „Ott Aggtelek csudái vonzanak...”. Az Aggteleki-karszt barlangjai (1999).Turizmus Bulletin

Internetes források:

www.anp.hu

www.aggtelek.hu

www.itthon.hu

A Világörökség és a turizmus kapcsolatának értékelése Aggtelek példáján

BOROS ANIKÓ

**Eszterházy Károly Főiskola
Gazdálkodási szak, III. évfolyam
Konzulens: Dr. Tóthné Igó Zsuzsanna**

**OTDK
Turizmus és területfejlesztési szekció
2007. április 26.**

2007.06.16.

1

Az előadás felépítése

Aggtelek elhelyezkedése, rövid bemutatása
Az ANP megalakulásától a világörökségi címig
A cím hatása a jelenre
Infrastruktúra, szuprastruktúra
Vendégforgalom alakulása
Pályázatok
Összegzés

2007.06.16.

2

Az előadás célja és a forrásanyagok

Az a célom, hogy bemutassam az aggteleki barlangok és a Világörökség kapcsolatát, jellemezve az infra- és szuprastruktúrát, valamint a fejlesztésekhez szükséges pályázatok fontosságát.

- Empirikus kutatás
- Szakirodalom
- Elsajátított tananyag
- Internet

2007.06.16.

3

Aggtelek elhelyezkedése, jellemzése

Borsod-Abaúj-Zemplén megye északi sarkában fekszik (peremterület)

Közel van a szlovák határhoz

Az Aggteleki - karszt a Gömör - Tornai-karszt déli nyúlványa

Karsztjelenségek számossága

Kivételes környezet

Gazdag kultúrtörténet

Állat- és növényritkaságok

Forrás: www.ithon.hu

Forrás: ANP

2007.06.16.

4

Az Aggteleki Nemzeti Park

Megalakulásának előzményei

**1978. Aggteleki
Tájvédelmi Körzet**

**1979. Bioszféra
Rezervátum**

**1985. január 1.
(ANP) megalakulása**

1995. Világörökség

Forrás: ANP

A Nemzeti Park feladatköre

Barlangok védelme

**Természeti értékek
bemutatása**

Túravezetés

Programok ajánlása

**Tudományos
kutatás**

**Oktatás,
ismeretterjesztés**

2007.06.16.

5

Világörökség

Forrás: ANP

**„olyan fizikai és biológiai formációkat vagy formáció-csoportokat magában foglaló
természeti képződmények, melyek esztétikai, illetve tudományos szempontból
kimagasló és egyetemes értékkel bírnak”**

UNESCO – Világ Kulturális és Természeti Örökségének Megóvását Célzó
Egyezmény (1972)

1989. Világkongresszus, ekkor esett először szó a világörökségi cím
megszerzéséről

Az Aggteleki- és Szlovák-karszt barlangjai

Kiemelkedő földtani és felszínalaktani értékek alapján kapta meg a címet

Az ANP mint természeti képződmény harmadik a Világörökség listáján

2007.06.16.

6

A cím hatása a jelenre

Kettős

Kötelezettségvállalás

Nem a cím miatt keresik a barlangot

Növekvő költségek

2007.06.16.

7

Az Aggteleki Nemzeti Park vezetése

Igazgató

Gazdasági igh.
Osztályvezetők

Természetvédelmi igh.
Természetvédelmi osztály
Természetvédelmi kezeléseket ellátó osztály

Turisztikai igh.
Szállás, értékesítési osztály
PR, marketing és oktatási osztály
Túraszervezési és barlangüzemeltetési osztály

2007.06.16.

8

Barlangvilág

Ismert barlangok

Baradla-barlang
Rákóczi-barlang
Vass Imre-barlang
Béke-barlang

Túralehetőségek

Aggteleki rövidtúra
Vörös-tói túra
Raisz Keresztély-emléktúra
Hosszútúra
Speciális (reték-ági) túra

2007.06.16.

Képek forrása: ANP

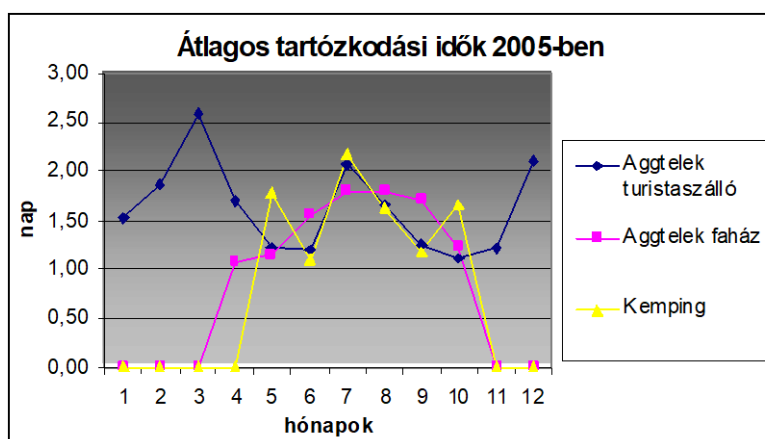
Infra- és szuprastruktúra

Alapvető infrastruktúra van, állapota kielégítő
A közutak minősége nagyon rossz
A tömegközlekedés nem megoldott, bár közvetlen autóbuszjárat indul Budapestről
A Baradla-barlang felszereltsége felújítást igényel
A fogadótérség korszerűsítésre szorul
Az átlagturista igényeit kielégítő szálláshelyek, étkezési lehetőségek
Hiányzik a színvonalas szálláshely, az igények pedig magasak

2007.06.16.

10

A vendégforgalom alakulása egyes szálláshelyeken

2007.06.16.

Forrás: ANP

11

Aggtelek látogatottsága

Legforgalmasabb a húsvét hétfő

Barlangi rendezvények

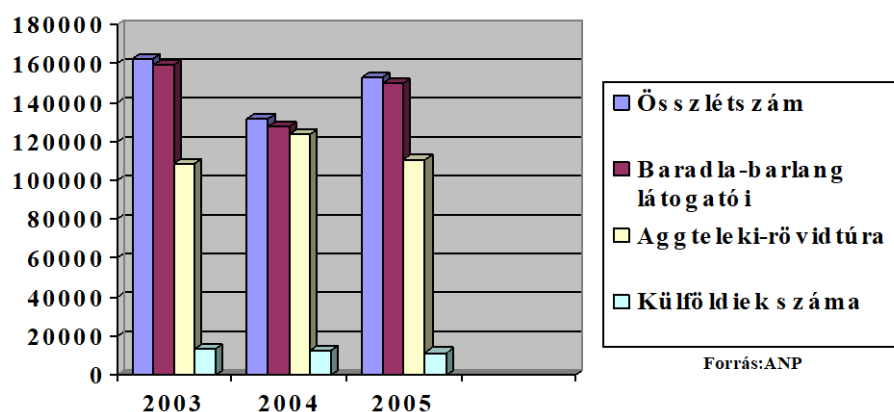
Aggteleki rövidtúra

Holtidő

2007.06.16.

12

A látogatottság alakulása 2003-2005-ig

2007.06.16.

13

Pályázatok

Hazai, EU-s, EU-n kívüli pályázatokon való részvétel

Működési támogatásra és turisztikai fejlesztésre

Gyakran pályáznak

A munkákat az ANP szakemberi készítik elő

Az aggteleki polgármesteri hivatalnak érdeke a pályázatok elnyerése

2007.06.16.

14

Aggtelek SWOT analízise

S (erősségek)	W (gyengeségek)	O (lehetőségek)	T (veszélyek)
Világhírű barlangok, erős szakmai háttér	Peremterületen fekszik	Az aggteleki fogadótérség korszerű kialakítása	Csökkenő látogatói létszám
Kivételes környezet, keisztálytisza levegő	Messze vannak a transzítútvonalak	Szolgáltatások bővítése, kínálat növelése	Csökkenő vendégéjszakák
Állat- és növényritkaságok	A településre vezető közutak állapota rossz	A turizmus új ágainak térhódítása	Növekvő üzemelési költség
Gazdag kultúrtörténet	A tömegközlekedés koordinálatlan	Pályázatok elnyerése	Környezetszennyezés, természeti katasztrófák
Hagyományok felelevenítése	A Baradla infrastruktúrája elavult	A gyógykezelések TB által támogatása	Versenytársak
Színvonalas programok, vendégszeretet	A szálláshelyek, éttermek kategóriája az átlagturista igényeit elégti ki	A területen új, magas szintű beruházók tevékenysége	Külföldiek bizonytalansága

2007.06.16.

15

Összefoglaló

Világörökség – peremterület

A cím hatása elmaradt a várttól, csak a barlangot keresik a látogatók

A településre vezető közutak állapota rossz

Az infrastruktúra nem megfelelő szintű

Kedvelik a turisták, de számuk évről évre csökken

Tervszerű pályázatok

Határozott jövőkép, javulást várnak

Az ANP szakmai munkája hozzájárul a színvonal emelkedéséhez

Köszönöm a figyelmet!

2007.06.16.

17